Markku Helin

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lakivaliokunta on pyytänyt lausuntoani hallituksen esityksestä laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liityviksi laeiksi (**HE 189/2022 vp**). Sen vuoksi saan kunnioittavasti esittää seuraavan.

Hallituksen esitys merkitsee periaatteellisesti huomattavaa muutosta nykytilaan. Nykyinen laki lähtee ajatuksesta, että yksilö on yhteisönsä jäsen. Sukupuoli ei ole pelkästään yksilön oma asia, sillä ihmisten vuorovaikutuksen kautta sukupuolella on merkitystä muillekin ja sukupuolisidonnaisen lainsäädännön kautta koko yhteiskunnalle. Tämän vuoksi yhteiskunnalla on viime kädessä oikeus määritellä, mihin sukupuoleen yksilö kuuluu. Tätä näkemystä nimitetään moraalifilosofiassa *kommunitarismiksi*. Ehdotettu laki perustuu puolestaan pitkälle vietyyn liberalismiin eli *libertalismiin*. Sen mukaan ihminen omistaa itsensä ja saa vapaasti päättää identiteetistään ja omasta kehostaan. Yhteiskunnan on tyytyminen yksilön omiin valintoihin.

Tässä lausunnossa en ota kantaa esityksen arvolähtökohtiin, vaan tarkastelen sitä, miten hyvin hallituksen esitys onnistuu siinä, mitä ehdotetuilla laeilla on tarkoitus säätää. Näkökulmani uudistukseen on perhe- ja lapsioikeudellinen. Sen lisäksi tarkastelen muutamaa kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvaa kysymystä.

Hallituksen esityksessä sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen ja lääketieteellinen ulkoisten sukupuoliominaisuuksien korjaaminen on erotettu toisistaan. Yksilön ilmoittamaa sukupuoli-identiteettiä ei ole lupa tutkia eikä hakijalta enää edellytetä lisääntymiskyvyttömyyttä. Siten on mahdollista, että henkilö, joka on oikeudelliselta sukupuoleltaan mies, lisääntyy naisena ja että oikeudelliselta sukupuoleltaan nainen lisääntyy miehenä. Tämä tekee sellaiset, aiemmin varsin selkeät käsitteet kuin ”nainen”, ”mies”, ”äiti” ja ”isä” vaikeaselkoisiksi. Syntyy kysymys, tarkoitetaanko käsitteellä laissa oikeudellista vai biologista ominaisuutta, ja olisiko hankalaksi käynyt käsite mahdollista korvata jollakin kiertoilmaisulla.

Kun esitystä tarkastellaan perhe- ja lapsioikeuden kannalta, joudutaan toteamaan, ettei esitys ole kovinkaan hyvin onnistunut. Ehdotettuihin säännöksiin tarvitaan lukuisia muutoksia, jotta lainsäädäntö olisi selkeää, ottaisi huomioon lapsen oikeudet ja johtaisi tarkoitettuihin tuloksiin.

1. L sukupuolen vahvistamisesta (laki 1.)

1 § Sukupuolen vahvistamisen edellytykset

Pykälän mukaan sukupuoli voidaan vahvistaa Suomessa hakijan pelkän Suomen kansalaisuuden perusteella, siis edellyttämättä, että hakija asuisi täällä tai että hänellä olisi täällä kotipaikka. Ehdotusta pidetään tarpeellisena, koska passin myöntää kansalaisuusvaltio (s. 90). Perustelu on ontuva, koska ehdotetun 6 §:n mukaan Suomi tunnustaa ulkomaisia päätöksiä. Vaihdetun sukupuolen voi täten saada suomalaiseen passiin myös ulkomaisen päätöksen nojalla. Jos ehdotettu sääntely kuitenkin säilyy nykyisellään, hakijalle annettavassa tietopaketissa olisi tarpeen selvittää, että asuinpaikkavaltion omasta lainsäädännöstä riippuu, annetaanko suomalaiselle päätökselle siellä jotakin merkitystä. Voi siis käydä niin, että hakijan sukupuoli ei asuinpaikkavaltiossa vaihdu ja – jos asianomainen on kaksoiskansalainen – että kummassakin passissa on sukupuolen vaihdoksen jälkeen erilainen sukupuolimerkintä. Hakijan tulisi näistä seikoista tietoinen voidakseen päättää, onko hänen syytä hakea sukupuolen vaihtamista Suomessa.

2 §. Hakemus ja sen käsittely

Säännöksen perustelujen mukaan hakemuksen sukupuolen vahvistamisesta voi tehdä jo 17,5 -vuotias. Hakija on tällöin alaikäinen, joten päätösvalta hakijan henkilöä koskevissa asioissa, joihin sukupuolen vaihtamista koskeva hakemus lukeutuu, kuuluu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 4 §:n mukaan huoltajalle. Sama koskee hakemuksen vahvistamista alaikäisyyden aikana. Jää epäselväksi, onko tarkoitus, että huoltaja tekee tällöin hakemuksen/ vahvistuksen. Jos nuorelle halutaan antaa asiassa itsemääräämisoikeus, siitä pitäisi erikseen säätää. Tältä käsitykseni mukaan vältytään, jos mietintövaliokunnan mietintöön otetaan tulkinta, jonka mukaan sukupuolen vahvistamisen edellytysten tulee täyttyä jo silloin, kun hakemus tehdään. Tällöin olisi selvää, että hakemuksen voi tehdä vasta täysi-ikäisenä.

Jos täysi-ikäiselle hakijalle on määrätty edunvalvoja, jonka tulee päättää hakijan henkilöä koskevista asioista, syntyy kysymys edunvalvojan asemasta hakuprosessissa. Sukupuolen vaihtaminen voitaneen ymmärtää holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 29 §:n 3 momentissa tarkoitetuksi korostetun henkilökohtaiseksi asiaksi, jossa edunvalvoja ei voi edustaa päämiestään. Edunvalvojalle tulisi tällöinkin varata tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Edunvalvoja ei ehkä tiedä sitä, miten päämies sukupuoli-identiteettinsä kokee, mutta hän voi antaa tietoa siitä, millä tavoin päämies on harkinnut asiaa ja ymmärtääkö tämä asian merkityksen. Että hakija ymmärtää, mitä on tekemässä, on hallintolain mukaan hakemuksen hyväksymisen edellytys. Näistä syistä olisi vielä harkittava, tulisiko edunvalvojan kuulemisesta näissä tapauksissa säätää nimenomaisesti.

3 § Sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutukset

Seuraavat huomautukset koskevat pykälän 3 momenttia. Sen mukaan hedelmöityshoitolakia ja isyystutkimuslakia sovellettaessa henkilöä, jonka sukupuoli on vahvistettu mieheksi, koskee mitä mainituissa laeissa säädetään naisesta ja henkilöä, jonka sukupuoli on vahvistettu naiseksi, koskee mitä mainituissa laeissa säädetään miehestä. Säännös on hämmentävän monimutkaisesti kirjoitettu, sillä tarkoituksena on säätää vain, että hoidettavaa / tutkittavaa on näissä tapauksissa 3 §:n 1 momentin pääsäännöstä poiketen kohdeltava biologisen sukupuolensa mukaisesti. Säännös on myös kahdella tavalla virheellinen. Ensinnäkin isyystutkimuslaissa ei säädetä mitään ”naisesta”, joten soveltamissäännös on tältä osin tarpeeton. Toiseksi säännöstä kirjoitettaessa ei ole otettu huomioon ”takaisinvahvistustilanteita”, toisin sanoen tapauksia, joissa henkilö uuden vahvistuksen kautta palaa biologiseen sukupuoleensa. Ehdotettu sääntely johtaisi näissä tilanteissa päinvastaiseen tulokseen kuin on tarkoitettu.

> *Esimerkki*. Mies on vahvistuttanut sukupuolensa naiseksi, mutta tulee myöhemmin toisiin ajatuksiin ja hakemuksen perusteella hänen sukupuolensa vahvistetaan olevan mies. Ehdotetun 3 §:n 3 momentin mukaan mieheen olisi sovellettava, mitä säädetään naisesta. Tämä olisi ristiriidassa sen kanssa, mitä on tarkoitettu säätää.

Edellä sanottu viittaa siihen, ettei hedelmöityshoitolain ja isyystutkimuslain soveltamisesta voida antaa yhteistä säännöstä. Olisi myös perusteltua siirtää säännökset asianomaisiin lakeihinsa, toisin sanoen hedelmöityshoitolakiin ja isyystutkimuslakiin. ”Soveltamissääntelyyn”, tekniikkaan, jossa lailla A säädetään muiden lakien B,C, D….N soveltamisesta voi olla pakko turvautua silloin, kun muita lakeja on hyvin suuri tai epälukuinen määrä. Lainsäädännön selkeyden kannalta tällainen tekniikka on kuitenkin ongelmallinen. Tilanteessa, jossa soveltamissäännös koskisi vain kahta tiedettyä lakia, olisi parempi tehdä muutokset suoraan kyseisiin lakeihin.

Hedelmöityshoitolain osalta ehdotetun lain tarkoituksena on, että hoidettavaa kohdellaan biologisen sukupuolensa mukaisesti. Esimerkiksi henkilö, joka on oikeudelliselta sukupuoleltaan mies, mutta biologisesti nainen, saisi siten hedelmöityshoitoa muiden naisten tavoin. Tarkoitus voitaisiin tällä tavoin myös ilmaista. Ehdotuksessa lienee tarkoituksellisesti pyritty välttämään käsitteen ”biologinen sukupuoli” käyttämistä. Välttely on kuitenkin perusteetonta ja vaikeuttaa ymmärrettävien säännösten kirjoittamista. Se, että väestötietojärjestelmään ei nimenomaisesti kirjata biologista sukupuolta, ei estä sen käyttämistä lainsäädännössä, sillä biologinen sukupuoli käy väestötietojärjestelmästä ilmi välillisesti, esimerkiksi tiedosta, onko asianomainen henkilö vaihtanut sukupuoltaan vai ei. Lisäksi hoitava lääkäri voi yleensä todeta asian joko omien välittömien havaintojensa perusteella tai muutoin toimenpidettä edeltävässä tutkimuksessa ja keskustelussa.[1]

Lakitekninen ratkaisu voisi olla esimerkiksi seuraava:

> <u>Hedelmöityshoitolaki</u>

[1] Jos käsitettä ”biologinen sukupuoli” ei jostakin syystä haluta käyttää, on mahdollista turvautua asiallisesti samaa tarkoittaviin käsitteisiin, kuten ”syntymässä vahvistettu sukupuoli” tai ”syntymän nojalla vahvistettu sukupuoli”.

Lisätään lain 2 §:ään uusi 1a) ja uusi 1 b) –kohta:

1a) *naisella* oikeudellisesta sukupuolestaan riippumatta henkilöä, joka on biologisilta ominaisuuksiltaan nainen;

1b) *miehellä* oikeudellisesta sukupuolestaan riippumatta henkilöä, joka on biologisilta ominaisuuksiltaan mies.[2]

Mitä tulee lakiin oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta, laissa käytetään käsitettä ”mies” osoittamaan, kenestä tutkimus voidaan tehdä tai kuka siihen voidaan määrätä. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko tutkittava siittänyt lapsen, joten tutkittavaksi tulee voida ottaa oikeudellisesta sukupuolesta riippumatta henkilö, joka on biologisilta ominaisuuksiltaan mies ja voi siten tulla kysymykseen siittäjänä. Tämän vuoksi on tarpeen säätää, ettei oikeudellisen sukupuolen muuttaminen miehestä naiseksi ei estä tutkimukseen määräämistä. Tekninen toteutus voisi olla esimerkiksi seuraava:

Laki oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta

Lisätään lain 4 §:ään uusi 2 momentti:

Tässä laissa miehellä tarkoitetaan oikeudellisesta sukupuolestaan riippumatta henkilöä, joka on biologisilta ominaisuuksiltaan mies.

4 § Sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutukset vanhemmuuteen

Pykälän 1 momentin mukaan vanhemmuuslain 3 §:ssä tarkoitettu aviomiehen isyys todetaan lapsen syntymän hetkellä väestötietojärjestelmään merkityn sukupuolen perusteella”. Säännös on vaikeasti ymmärrettävä eikä asia selviä perusteluistakaan, jossa sama virke vain toistetaan (s. 94). Voidaan kuitenkin arvata tarkoituksena olevan, että äidin aviopuoliso on lapsen isä, vaikka hän olisi biologisilta ominaisuuksiltaan nainen, jos hänen sukupuolensa lapsen syntymän hetkellä on mies. Oikeudellinen sukupuoli syntymän hetkellä siis ratkaisee.

Tilanne, jossa vaimon aviopuoliso todetaan isäksi, vaikka hän on biologisilta ominaisuuksiltaan nainen, lienee mahdollinen nykyisinkin, jos vaimon aviopuoliso on nykyisen ”translain” nojalla vahvistuttanut sukupuolensa mieheksi joko ennen avioliittoa tai avioliiton aikana ennen lapsen syntymää. Oikeustila on kuitenkin syntynyt ilman, että sen järkevyyttä olisi missään yhteydessä pohdittu. Nyt olisi tilaisuus arvioida uudelleen, millä tavoin isyysolettama tulisi rajata. Jos aviomies on biologisilta ominaisuuksiltaan nainen, tiedetään jo etukäteen pelkän väestörekisterissä olevan tiedon perusteella, että olettama ei ole oikea. Tällaiseen olettamaan perustuva isyys on hauras, sillä se on vanhemmuuslain mukaan kumottavissa kahden vuoden ajan lapsen syntymästä ja useassa tapauksissa sen jälkeenkin. Sääntely on tämän vuoksi lapsen edun kannalta arveluttava.

[2] Olisi vielä tarkistettava, tarvitaanko käsitteen ”mies” määritelmää lainkaan. Nopean tarkistuksen perusteella en löytänyt hedelmöityshoitolaista säännöstä, jonka tulkinnassa miehen määritelmää tarvittaisiin.

Ehdotettu laki kärjistää ongelmaa, koska sukupuolen vaihtaminen edestakaisin käy nykyistä olennaisesti helpommaksi. Tämä tekee mahdolliseksi sen, että laajaa isyysolettamaa käytetään adoptiolain kiertämiseen. Tämä voidaan toteuttaa niin, että raskaana olevan naisen naispuolinen aviopuoliso vahvistuttaa sukupuolensa olevan mies ja lapsen synnyttyä palaa ”takaisinvahvistuksella” aikaisempaan sukupuoleensa pyytäen samalla vanhemmuusnimikkeen muuttamista ehdotetun lain 5 §:n nojalla. Näin lapsi saa kaksi äitiä, ja perheen sisäistä adoptiota koskevat, lapsen etua turvaavat säännökset tulevat sivuutetuiksi.

Edellä mainituilla perusteilla olisi mielestäni syytä harkita isyysolettaman rajaamista siten, ettei se koskisi tapauksia, joissa aviomies on biologisilta ominaisuuksiltaan nainen. Tällä tavoin rajattuna isyysolettaman mukainen isyys vastaisi sitä, miten isyys on vanhemmuuslaissa muutoinkin ymmärretty hedelmöityshoitotilanteiden ulkopuolella. Selkeintä olisi toteuttaa tarkennus vanhemmuuslain (775/2022) 3 §:ssä, jossa isyysolettamasta muutoinkin säädetään. Pykälän 1 momentti voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti:

> Aviomies on lapsen isä, jos lapsi on syntynyt äidin avioliiton aikana. Aviomies ei kuitenkaan oikeudellisesta sukupuolestaan huolimatta ole isä, jos hän on biologisilta ominaisuuksiltaan nainen.
>
> tai
>
> Aviomies on lapsen isä, jos lapsi on syntynyt äidin avioliiton aikana. Aviomies ei kuitenkaan ole lapsen isä, jos hänen syntymän nojalla vahvistettu sukupuolensa on muu kuin mies.

Jos isyysolettama päädytään kuitenkin pitämään niin laajana kuin hallitus esittää, sitä koskeva säännös olisi kirjoitettava uudelleen tavalla, joka ei peittele sen sisältöä. Vanhemmuuslain 3 § voisi tällöin kuulua:

> Äidin aviopuoliso on avioliiton aikana syntyneen lapsen isä, jos hän lapsen syntymän hetkellä oli oikeudelliselta sukupuoleltaan mies.

Myös ehdotetun 4 §:n 2 momentti on ongelmallinen. Sen mukaan säännöksessä mainittuja vanhemmuuslain pykäliä sovelletaan sukupuolen vahvistamisesta riippumatta. Tarkoitus on ollut sanoa, että isyys ja äitiys määräytyvät 3 §:ssä olevasta pääsäännöstä poiketen biologisen sukupuolen perusteella. Ajatukseen ei ole huomauttamista, mutta säännös on tarpeeton, koska vanhemmuuslain säännökset osoittavat asian jo nyt yksiselitteisesti.

Säännöksen tarpeettomuus käy selväksi, kun katsotaan, mitä vanhemmuuslain mainituissa säännöksissä todetaan. Vanhemmuuslain 2 §:n mukaan äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen. Synnyttäminen siis ratkaisee, joten oikeudellinen sukupuoli on merkityksetön. Isyyden osalta tilanne on sama. Vanhemmuuslain 4 §:n 2 momentin mukaan isä on se, joka 1) on siittänyt lapsen tai 2) jonka siittiöitä on käytetty äidin hedelmöittämiseen muulla kuin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja lapsi on syntynyt tämän tuloksena. Se, joka on biologisilta ominaisuuksiltaan nainen, ei voi siittää eikä hänellä ole siittiöitä. Nykyinen sääntely sulkee siten ilman mitään lisäselityksiä yksiselitteisesti pois esimerkiksi henkilön, joka on mies pelkästään oikeudelliselta sukupuoleltaan.

5 § Vanhemmuusnimikkeen muuttaminen

Ehdotetun pykälän mukaan henkilön vanhemmuusnimike (isä tai äiti) voitaisiin hakemuksesta muuttaa vastaamaan hänen vahvistettua sukupuoltaan. Muutoksen tarkoituksena on, että sukupuolen vaihdos ei kävisi ilmi vanhemman oikeudellisen sukupuolen ja vanhemmuusnimikkeen välisestä ristiriidasta. Säännöksen perusteluista on pääteltävissä, että muutoksella ei ole oikeusvaikutuksia. Muutoksesta huolimatta isyys ja äitiys määräytyisivät yhä vanhemmuuslain nojalla ja siten useimmiten vanhemman biologisen sukupuolen perusteella. Se, jonka vanhemmuusnimike on muutettu äidiksi, olisi siten yhä lapsen isä, jos isyys on todettu tai vahvistettu vanhemmuuslain nojalla tai muun lain, kuten adoptiolain nojalla. Oikea tieto säilyisi väestötietojärjestelmässä, mutta se annettaisiin vain niille, jotka tarvitsevat tarkan tiedon lapsen ja vanhemman välisestä sukulaisuussuhteesta. Muille annettaisiin tieto muutetusta vanhemmuusnimikkeestä, joka siis oikeudellisesti katsoen on väärä.

Jos ehdotettu säännös jää lakiin, sitä olisi muutettava niin, että sen sisältö voidaan ymmärtää muutoinkin kuin perusteluiden kautta. Säännöksestä olisi toisin sanoen käytävä ilmi se, ettei vanhemmuusnimikkeen muuttaminen vaikuta lapsen ja vanhemman oikeudellisiin suhteisiin.

Vanhemmuusnimikkeen muuttaminen koskettaa myös lasta. Lapsi, joka on tottunut pitämään vanhempaansa isänään, ei ehkä halua, että tämä on vastaisuudessa hänen äitinsä. Lapsi voi myös kokea hämmentävänä, että hänellä olisi kaksi äitiä tai kaksi isää. Tämän vuoksi on yllättävää, että lapselle ei ehdoteta vanhemmuusnimikkeen muuttamista koskevassa menettelyssä mitään asemaa. Ehdotus ei tältä osin vastaa lapsen oikeuksien sopimusta (SopS 60/1991). Sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa lasta koskevissa asioissa lapsen etu on ensisijaisesti otettava huomioon. Sopimuksen 12 artiklan mukaan lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, on kaikissa lasta koskevissa asioissa annettava mahdollisuus näkemystensä ilmaisemiseen. Tämän mukaisesti moniin lapsia koskeviin lakeihin on otettu lapsen ikään (12 tai 15 vuotta) tai kypsyyteen perustuvia kielto-oikeuksia, ja on saatettu säätää myös nuoremman lapsen kuulemisesta, jotta tämän suhtautuminen asiaan olisi ratkaisijan tiedossa. Jos 5 § säilyy laissa, lapsen asema prosessissa olisi säänneltävä lapsen oikeuksien sopimuksen vaatimukset täyttävällä tavalla.

6 § Ulkomaisen päätöksen tunnustaminen

Säädettäessä ulkomaisen päätöksen tunnustamisesta ei voida tietää, millaiseen lainsäädäntöön ja millaiseen menettelyyn päätös perustuu. Sen vuoksi tunnustamista koskeviin säännöksiin otetaan yleensä ordre public –varauma, jonka mukaan päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä, jos sen tunnustaminen olisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaista. Oikeuskirjallisuudessa esitetyn käsityksen mukaan ordre public -periaatetta voidaan soveltaa ilman nimenomaista säännöstäkin, mutta käytännössä ordre public –varaumasta säädetään yleensä nimenomaisesti, mikä onkin selkeintä. Näistä syistä olisi perusteltua, että 6 §:n 1 momenttia täydennetään tällaisella varaumalla. Sen soveltaminen voisi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi tilanteessa, jossa sukupuolen vaihtamisesta on päätetty vastoin asianomaisen tahtoa tai varaamatta tälle tilaisuutta tulla kuulluksi.

Pykälän 2 momentissa on säännös siitä, millä edellytyksillä ulkomainen ratkaisu voidaan sisältönsä puolesta luonnehtia sellaiseksi päätökseksi, joka tunnustetaan 1 momentin nojalla. Sen mukaan

ulkomaiselta päätökseltä edellytetään, että henkilön sukupuoli katsotaan toimenpiteen seurauksena vahvistetuksi valtiossa, jossa toimenpide suoritettiin. Tulkintaongelmia voivat aiheuttaa tilanteet, joissa ulkomaisen toimenpiteen vaikutukset ovat hyvin suppeat tai joissa kysymys ei ole lainkaan sukupuolen vaihtamisesta yleisesti, vaan ainoastaan johonkin yksittäiseen asiaan liittyvästä toimenpiteestä, kuten sukupuolen merkitsemisestä henkilötodistukseen. Tällöin syntyy kysymys, onko oikein, että ulkomainen, suppeat oikeusvaikutukset tuottava ratkaisu tulkitaan Suomessa sukupuolen vaihtamiseksi. Mielestäni olisi syytä harkita sitä, että 6 §:n tulkinnanvaraisuutta vähennetään tunnustamalla vain sellaiset ulkomaiset ratkaisut, joissa henkilön sukupuoli katsotaan ratkaisun seurauksena vahvistetuksi pääasiallisesti tässä laissa säädettyä vastaavin oikeusvaikutuksin.

Hallituksen esityksessä lienee pidetty itsestään selvänä, että sukupuolen vahvistamisessa on aina sovellettava Suomen lakia, vaikka hakija olisi ulkomaan kansalainen. Olisi vielä harkittava, tarvitaanko asiasta nimenomainen säännös. Sukupuolenvaihdoksiin liittyen voi – tosin käytännössä epäilemättä vain harvoin – syntyä muitakin kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia kysymyksiä, kuten kysymys kotimaisen ja ulkomaisen ratkaisun ristiriidasta tai ulkomailla vireillä olevan menettelyn lis pendens –vaikutuksesta Suomessa. Lakiehdotuksessa ei ole näitä tilanteita koskevia säännöksiä. Tällaisten tilanteiden harvinaisuuden vuoksi säännösten puuttuminen ei ehkä ole ongelma, mutta mahdollisia jatkopohdintoja varten haluan tuoda asian tässä esille.

Eri sukupuolta olevien rekisteröidyt parisuhteet

Toisin kuin nykyisessä laissa, ehdotetussa laissa ei ole säännöstä, jonka mukaan rekisteröity parisuhde muuttuu avioliitoksi, jos toinen parisuhdepuoliso vaihtaa sukupuolensa. Ehdotuksen myötä syntyy siten Suomen laissa aiemmin tuntematon parisuhteen muoto, eri sukupuolta olevien rekisteröity parisuhde. Minulla ei ole tähän huomauttamista.

2. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (laki 9)

Minulla ei ole tältä osin huomauttamista. Lain 6 §:ssä sanan ”äiti” korvaaminen sanalla ”se” on tosin tarpeetonta, koska lapsen synnyttänyt on vanhemmuuslain nojalla äiti eikä ehdotettu lainsäädäntö tuo tähän muutosta.

3. Vanhemmuuslaki (laki 10)

Minulla ei ole tältä osin huomauttamista.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2022

Markku Helin
professori (emeritus)